

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการค้า : ภาพรวม

ความแปรปรวนของภูมิอากาศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรง (การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ เช่น คลื่นความร้อน ภัยแล้ง ดินถล่ม) อันเกิดจากการสะสมของก๊าซเรือนกระจก (Green House Gas: GHG) เช่น คาร์บอนไดออกไซด์จากกิจกรรมด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการใช้พลังงานจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงจำนวนมาก โดยเฉพาะเชื้อเพลิงฟอสซิล (เช่น น้ำมันและถ่านหิน) หรือที่เรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” (Climate Change) นับเป็นประเด็นสิ่งแวดล้อมที่ถูกหยิบยกขึ้นหารือในเวทีประชาคมโลกอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจนำมาซึ่งความเสียหายในรูปแบบต่างๆ ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของชีวิตทั้งทางกายภาพ สุขภาพ และวิถีชีวิตที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป

ที่ผ่านมา ประชาคมโลกได้เห็นความร่วมมือกันในการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยภายใต้กรอบสหประชาชาติได้มีการจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Convention on Climate Change: UNFCCC) และพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ซึ่งส่งผลให้กลุ่มประเทศภาคีซึ่งเป็นประเทศพัฒนาแล้วมีพันธกรณีในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อลดระดับความเข้มข้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศโลก อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ประเทศภาคีเหล่านั้น รวมทั้งประเทศที่มีใช้ภาคีแต่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากเป็นลำดับต้นๆ ของโลกได้ริเริ่มนโยบาย/มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมฝ่ายเดียว (Unilateral Measures) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันและมีลักษณะเป็นการกีดกันทางการค้าต่อประเทศกำลังพัฒนา และมีแนวโน้มว่า ในอนาคตประเทศภาคีภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (WTO) อาจหยิบยกมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมฝ่ายเดียวมาเป็นข้อพิพาททางการค้าในที่สุด แม้ว่า WTO จะไม่ใช่องค์กรที่กำหนดมาตรฐานคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ไม่มีข้อตกลงในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ และมีเพียง mandate ภายใต้ปฏิญญารัฐมนตรีโคเฮาให้มีการเจรจาเพื่อลดหรือยกเลิกมาตรการภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษีในสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น

ความเป็นมาและความคืบหน้าการเจรจาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภายใต้กรอบสหประชาชาติ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศถูกยกขึ้นเป็นประเด็นสำคัญในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา (United Nations Conference on Environment and Development: UNCED) หรือที่เรียกว่า “Earth Summit” ที่นครริโอ เดอ จาเนโร เมื่อปี ๑๙๙๒ โดยได้มีการจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Convention on Climate Change: UNFCCC) เพื่อจำกัดระดับความเข้มข้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจก^๑ ให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย (แต่ไม่ได้กำหนดปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่แน่นอนไว้) เพื่อให้

---

^๑ ก๊าซเรือนกระจก ประกอบด้วยก๊าซ ๖ ชนิดคือ คาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซมีเทน ก๊าซไนตรัสออกไซด์ ก๊าซไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน ก๊าซเปอร์ฟลูออโรคาร์บอน และก๊าซซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์

ธรรมชาติสามารถปรับตัวได้และเพื่อประกันว่าจะไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารและการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และมีผลใช้บังคับในปี ๑๙๙๔

อนุสัญญาฯ UNFCCC ได้แบ่งกลุ่มประเทศที่ต้องรับผิดชอบการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

(๑) กลุ่ม Annex I ประกอบด้วย กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศในกลุ่ม OECD และประเทศที่กำลังเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจเป็นระบบตลาด (Economic in Transition: EIT) ถูกกำหนดให้ดำเนินนโยบายและมาตรการที่จะลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้อยู่ในระดับของปี ๑๙๙๐ ภายในปี ๒๐๐๐ แต่ไม่ได้เป็นการบังคับ โดยจะต้องจัดทำรายงานแห่งชาติแสดงถึงปริมาณก๊าซเรือนกระจก นโยบายและมาตรการในการลดก๊าซเรือนกระจกต่อ UNFCCC

(๒) กลุ่ม Non-Annex I ประกอบด้วย ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหมด (รวมทั้งไทย) โดยประเทศในกลุ่มนี้ไม่มีพันธกรณีในการลดก๊าซเรือนกระจก แต่ต้องจัดทำรายงานแห่งชาติเสนอต่อ UNFCCC ซึ่งจะมีเนื้อหาและรายละเอียดที่เข้มงวดน้อยกว่า

อย่างไรก็ตาม การดำเนินมาตรการของประเทศในกลุ่ม Annex I ไม่ได้เป็นการบังคับ จึงมิได้ส่งผลให้เกิดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เป็นรูปธรรม ทำให้ประเทศภาคีอนุสัญญาฯ ทบทวนพันธกรณีตามอนุสัญญาฯ และจัดทำพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ซึ่งเป็นข้อผูกพันทางกฎหมายขึ้นภายใต้อนุสัญญาฯ ในที่สุด โดยได้การรับรองเมื่อปี ๑๙๙๗ และมีผลบังคับใช้เมื่อปี ๒๐๐๕

ที่ผ่านมา พิธีสารเกียวโตได้กำหนดให้ประเทศในกลุ่ม Annex I (ปัจจุบันมี ๔๑ ประเทศ) มีพันธกรณีที่จะต้องลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวมกันอย่างน้อยร้อยละ ๕ ของปริมาณการปล่อยเมื่อปี ๑๙๙๐ ในช่วงปี ๒๐๐๘-๒๐๑๒ โดยผ่าน ๓ กลไกเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกเท่านั้น คือ

(๑) Emission Trading (ET) เป็นการซื้อขายก๊าซเรือนกระจกระหว่างประเทศในกลุ่ม Annex I หากประเทศใดสามารถปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ต่ำกว่าปริมาณที่ได้รับจัดสรร (นั่นก็คือปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ลดลงหรือคาร์บอนเครดิต)

(๒) Joint Implementation (JI) เป็นการดำเนินโครงการร่วมกันระหว่างประเทศในกลุ่ม Annex I เพื่อนำคาร์บอนเครดิตที่ได้จากการดำเนินโครงการไปคำนวณคิดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมทั้งหมดของประเทศ

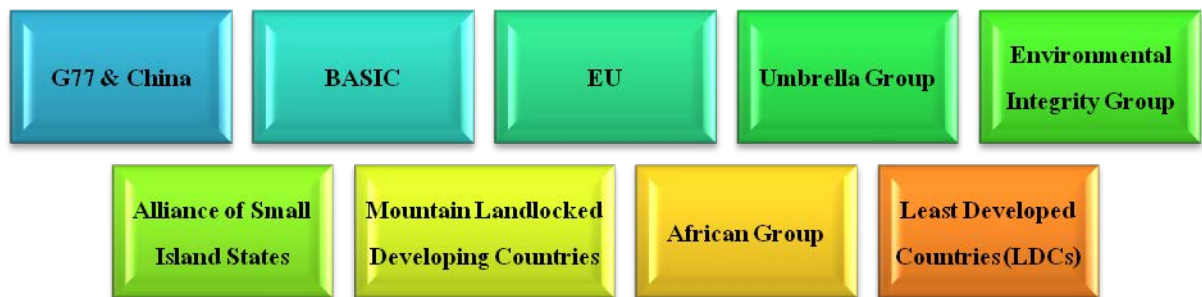
(๓) Clean Development Mechanism (CDM) การดำเนินกลไกการพัฒนาที่สะอาด เช่น โครงการพลังงานทดแทนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง โครงการแปลงกากของเสียอุตสาหกรรมเป็นพลังงาน โครงการแปลงขยะชุมชนเป็นพลังงาน เป็นต้น เป็นการลงทุนของกลุ่มประเทศ Annex I ในโครงการที่มีผลทำให้เกิดการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกในประเทศกลุ่ม Non-Annex I ซึ่งจะช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยประเทศในกลุ่ม Annex I สามารถซื้อคาร์บอนเครดิตจากโครงการดังกล่าวไปใช้เพื่อให้บรรลุพันธกรณีในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ปัจจุบัน สหประชาชาติได้จัดการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Conference of Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change: COP) และการประชุมรัฐภาคีพิธีสารเกียวโต (Conference of

the Parties Serving as the Meeting of the Parties to the Kyoto Protocol: CMP)^๒ เพื่อเจรจาจัดทำพันธกรณีการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายหลัง Kyoto Protocol สิ้นสุดลงในปี ๒๐๑๒ (Post Kyoto Regime) โดยปัจจุบัน สมาชิกภาคืออยู่ระหว่างเจรจาจัดทำร่างความตกลงดังกล่าวภายใต้ Ad-hoc Working Group on Long-Term Cooperation Action (AWG-LCA) และ Ad-hoc Working Group on Kyoto Protocol (AWG-KP) เพื่อเสนอต่อที่ประชุม COP และ CMP พิจารณา

รูปแบบการประชุม แบ่งเป็น Plenary และการประชุมกลุ่ม AWG-LCA/AWG-KP คู่ขนานกันไป ซึ่งในแต่ละการประชุมจะมีการประชุม Spin-off Groups สำหรับพิจารณาประเด็นเจรจาปลีกย่อย สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม G-77 และจีน ต้องเข้าร่วมการประชุม G-77 Coordination

Alliance การรวมกลุ่มประเทศในการเจรจาที่สำคัญ ประกอบด้วย

สำหรับประเด็นหลักที่มีการหารือภายใต้ AWG-LCA และมีความเกี่ยวข้องและ/หรืออาจส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ คือ Mitigation Actions โดยมีประเด็นปลีกย่อยที่สำคัญดังนี้

๑) Nationally Appropriate Mitigation Commitments or Actions by Developed Country Parties (1 b (i) of BAP^๓) สมาชิกประเทศกำลังพัฒนาต่างต้องการให้สมาชิกประเทศพัฒนาแล้วทุกประเทศลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

๒) Nationally Appropriate Mitigation Actions (NAMAs) by Developing Country Parties (1 b (ii) of BAP) ประกอบด้วย ๒ ประเด็นหลัก คือ

^๒ การประชุม COP และ CMP ครั้งล่าสุดคือ COP17 และ CMP7 ณ เมืองเดอร์บัน สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ปี ๒๐๑๑ โดยการประชุม COP 18 และ CMP8 จะจัดให้มีขึ้น ณ เมืองโตฮา ประเทศกาตาร์ ในเดือนธันวาคม ปี ๒๐๑๒

^๓ BAP หรือ Bali Action Plan คือแผนปฏิบัติการด้านการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมเกี่ยวกับการลดก๊าซเรือนกระจกของโลกในระยะยาว แผนดังกล่าวเกิดขึ้นจากการประชุม COP13 ที่เกาะบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ ๒๐๐๗ โดย BAP ประกอบด้วย ๖ ประเด็นหลักด้าน Mitigation Actions คือ

๑. Paragraph 1 b (i) National Appropriate Mitigation Commitments or Actions by Developed Country Parties
๒. Paragraph 1 b (ii) Nationally Appropriate Mitigation Actions by Developing Country Parties
๓. Paragraph 1 b (iii) Reducing Emission from Deforestation and Forest Degradation (REDD)
๔. Paragraph 1 b (iv) Sectoral approaches and sector specific actions
๕. Paragraph 1 b (v) Various approaches (Market and Non-market mechanism)
๖. Paragraph 1 b (vi) Economic and social consequences of response measures

(๑) พันธกรณีการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสมาชิกประเทศกำลังพัฒนา สมาชิกประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่ต้องการให้สมาชิกประเทศกำลังพัฒนาขนาดใหญ่ อาทิ จีน อินเดีย และบราซิล มีพันธกรณีในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แต่สมาชิกประเทศกำลังพัฒนา ต่างเน้นย้ำหลักการสำคัญของ UNFCCC คือความรับผิดชอบร่วมกันในระดับที่แตกต่างกัน (Common But Differentiated Responsibilities : CBDR) ของสมาชิก นั่นคือ สมาชิกประเทศพัฒนาแล้วที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าและมีระยะเวลานานกว่าจะต้องเป็นผู้ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มิใช่ให้สมาชิกประเทศกำลังพัฒนาซึ่งรับการย้ายฐานการผลิตจากสมาชิกประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้แบกรับภาระดังกล่าว

(๒) หลักการ Measurable, Reportable and Verifiable (MRV) ในปัจจุบัน สมาชิกประเทศพัฒนาแล้วได้เสนอให้ Funded NAMAs หรือ Supported NAMAs ซึ่งต้องใช้ระบบ International MRV เพื่อตรวจสอบความโปร่งใสในการใช้เงินสนับสนุนจากกองทุนระหว่างประเทศ หรือจากสมาชิกประเทศพัฒนาแล้วเพื่อใช้ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และให้ Domestically Funded NAMAs ใช้ระบบ Domestic MRV ได้ อย่างไรก็ตาม สมาชิกประเทศพัฒนาแล้วเสนอให้ใช้ระบบการตรวจสอบจากองค์กรระหว่างประเทศ (International Consultation and Analysis) กับรายงานแห่งชาติ (National Communication : NC) ซึ่งประกอบด้วยแผนการดำเนินงานด้านการดำเนินการด้าน Mitigation Actions รายละเอียดแผนการใช้จ่ายเงิน และแผนการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Economy) เป็นต้น โดยสมาชิกประเทศกำลังพัฒนาเห็นว่า ตนไม่มีพันธกรณีต้องลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเหมือนกับสมาชิกประเทศพัฒนาแล้ว ข้อเรียกร้องดังกล่าวจะเป็นภาระอย่างยิ่งแก่สมาชิกประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ นอกจากนี้ การดำเนินการใดๆ ในประเทศควรเป็นไปตามความสมัครใจและความพร้อมของแต่ละประเทศเท่านั้น

๓.) Economic and Social Consequences (1 b (vi) of BAP) เป็นประเด็นข้อกังวลของสมาชิกประเทศกำลังพัฒนาอย่างมาก เนื่องจากเกรงว่าสมาชิกประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะสหรัฐฯ และสหภาพฯ จะใช้มาตรการทางการค้าของสหรัฐฯ และสหภาพฯ ที่เชื่อมโยงกับ Climate Change อาทิ การบังคับซื้อคาร์บอนเครดิตและการเก็บภาษีคาร์บอนจากสินค้าที่ผลิตในประเทศที่มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมต่ำ เป็นต้น มาเป็นข้อกีดกันทางการค้า โดยสมาชิกประเทศกำลังพัฒนาได้พยายามยื่นข้อเสนอให้หลักการในประเด็นนี้ มีลักษณะผูกมัดมากกว่า Article 3 (5) ของ Convention^๔ ที่มีอยู่เดิม โดยเห็นว่า แม้ความตกลงภายใต้ UNFCCC จะไม่มีบทลงโทษประเทศสมาชิกที่กระทำการขัดต่อความตกลง แต่การมีหลักการที่รัดกุมน่าจะช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดกับประเทศกำลังพัฒนา และอาจเป็นการช่วยส่งเสริมความยั่งยืนในเรื่องนี้ให้กับองค์การการค้าโลก ซึ่งมีกลไกระงับข้อพิพาทที่มีประสิทธิภาพ แต่สหรัฐฯ และสหภาพฯ ซึ่งอยู่ระหว่างการออกกฎหมายภายในประเทศ ไม่ต้องการให้มีถ้อยคำที่ผูกมัด/จำกัดการใช้มาตรการทางการค้า สำหรับกลุ่ม

^๔ Article 3 (5) The Parties should cooperate to promote a supportive and open international economic system that would lead to sustainable economic growth and development in all Parties, particularly developing country Parties, thus enabling them better to address the problems of climate change. Measures taken to combat climate change, including unilateral ones, should not constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination or a disguised restriction on international trade.

Alliance of Small Island States (AOSIS) ยื่นกรานไม่ยอมให้มีถ้อยคำที่มากเกินไปกว่า Article 3 (5) ของ Convention แม้ว่ากลุ่มดังกล่าวจะรวมตัวกับกลุ่ม G-77 ก็ตาม

กลุ่มประเทศสมาชิกกำลังพัฒนาต่างก็มีท่าทีในประเด็นเจรจาที่แตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างของผลประโยชน์และ/หรือผลกระทบจากความตกลง หากกลุ่มประเทศสมาชิกกำลังพัฒนาไม่สามารถกำหนดท่าทีเจรจาที่สอดคล้องและมีความยืดหยุ่นระหว่างกันได้ ประเด็นปัญหาดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการเจรจาท่องรองกับประเทศสมาชิกพัฒนาแล้ว

ผลการประชุม COP 16 ณ เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโก (๒๕๕๓) และผลการประชุม COP 17 ณ เมืองเดอร์บัน ประเทศแอฟริกาใต้ (๒๕๕๔)

แม้ Decision 1/CP.16 จะกำหนดให้มีหลักการสำหรับ Economic and social consequence of response measures text จำกัดอยู่ในขอบเขตของ Article 3 Paragraph 5 ของ Convention ตามที่กล่าวในเบื้องต้น แต่ที่ประชุม AWG-LCA ครั้งที่ ๑๔ เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๔ ได้บรรจุเรื่อง Economic and social consequences of response measures เป็นหัวข้อในการเจรจากันต่อไปด้วย

ในการประชุม COP17 ประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนามีท่าทีที่แตกต่างกันอย่างมาก โดยประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ต้องการให้มีการหารือเรื่องผลกระทบที่จะเกิดจากการใช้มาตรการแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศพัฒนาแล้วต่อประเทศกำลังพัฒนา ส่วนประเทศพัฒนาแล้วไม่ต้องการให้มีการหารือเพิ่มเติมในประเด็นเรื่องนี้ เนื่องจาก COP16 ได้มอบหมาย ให้ the Subsidiary Body for Implementation (SBI) และ the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice (SBSTA) ซึ่งเป็นองค์กรย่อยภายใต้ UNFCCC ดำเนินการเรื่องเวทีสำหรับหารือเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการใช้มาตรการแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่แล้ว จึงไม่ต้องการให้มีการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน การประชุม COP 17 จึงมีเพียงร่างข้อมติให้ประเทศพัฒนาแล้วจะต้องพยายามหลีกเลี่ยงการใช้มาตรการฯ ที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนา

การประชุม COP 18 จะจัดให้มีขึ้น ณ กรุงโตฮา ประเทศกาตาร์ ช่วงเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๕๕

ความเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย/มาตรการสิ่งแวดล้อมและการค้า

ระหว่างที่การประชุมอนุสัญญาฯ ยังไม่สามารถเจรจาจัดทำความตกลงใหม่ให้สำเร็จจุลวงได้ ประเทศภาคีที่มีพันธกรณีในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามพิธีสารเกียวโต (หรือแม้แต่สำหรับรัฐฯ ซึ่งไม่ใช่ประเทศภาคีของพิธีสารเกียวโต) ได้ริเริ่มนโยบาย/มาตรการสิ่งแวดล้อมฝ่ายเดียว (Unilateral Measures) ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญเกี่ยวกับการใช้พลังงานสะอาด (เช่น พลังงานหมุนเวียน) เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวเพื่อรองรับ/บรรเทาผลกระทบจากภาวะโลกร้อน โดยได้กำหนดมาตรการตอบโต้สินค้าที่นำเข้ามาจากประเทศที่ไม่มีการควบคุมก๊าซเรือนกระจกเข้าไว้ด้วย เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศที่มีต้นทุนในการผลิตเพิ่มมากขึ้นและมีความสามารถในการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศลดลง โดยกล่าวอ้างถึงความจำเป็นในการบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ ตัวอย่างนโยบาย/มาตรการตอบโต้มีดังนี้

- ระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้นำเข้าจากประเทศที่ไม่มีการควบคุมก๊าซเรือนกระจกต้องซื้อใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจก (emission allowance) ภายใต้ Emission Trading System ซึ่งเกิดจากนโยบาย EU Directive 2003/87/EC ของสหภาพยุโรป (EU ETS) และ Cap-and-Trade System จาก The American Clean Energy and Security Act 2009 ของสหรัฐฯ (ปัจจุบัน อยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาสหรัฐฯ)

- มาตรการจัดเก็บภาษีนำเข้าพิเศษสำหรับสินค้าที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Border Tax Adjustment)

ทั้งนี้ มีแนวโน้มว่า ประเทศเหล่านี้จะพิจารณาใช้มาตรการดังกล่าวจากการประเมิน equivalent measures/comparable actions ในการใช้มาตรฐานหรือความเข้มงวดของมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาเป็นเกณฑ์

ในขณะเดียวกัน ประเทศกำลังพัฒนา เช่น จีน แม้จะยังไม่มีแนวคิดนโยบาย/มาตรการสิ่งแวดล้อมฝ่ายเดียวเหมือนเช่นสหภาพยุโรปและสหรัฐฯ แต่ในฐานะประเทศที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากเป็นอันดับสองของโลกและเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีความรับผิดชอบได้ประกาศเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ ๔๐-๔๕ (ใช้ปีค.ศ. ๒๐๐๕ เป็นปีฐาน) ภายในปีค.ศ. ๒๐๒๐ และอยู่ระหว่างการกำหนดนโยบายการค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Trade Policy) ประกอบด้วย ๔ ระดับคือ ๑) ระดับผลิตภัณฑ์ (การกำหนด green classification for import/export) เช่น การกำหนดรายการสินค้าและบริการสิ่งแวดล้อม การกำหนด eco-label เป็นต้น ๒) ระดับบริษัท (การกำหนดให้บริษัทใช้มาตรฐานสากล เช่น ISO 14000) ๓) ระดับอุตสาหกรรม (การกำหนดนโยบายในสาขาที่ควรสนับสนุน/สาขาต้องห้าม) และ ๔) ระดับประเทศ (การกำหนดการจัดทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับนโยบายการค้า)

จากสถานการณ์ด้านนโยบาย/มาตรการสิ่งแวดล้อมตามที่กล่าวในเบื้องต้น ประเทศภาคีภายใต้ WTO อาจหยิบยกนโยบาย/มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมมาเป็นข้อพิพาททางการค้าได้ในอนาคต แม้ว่า WTO จะไม่ใช่องค์กรที่จะกำหนดมาตรฐานคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ไม่มีข้อตกลงในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ และมีเพียง mandate ภายใต้ปฏิญญารัฐมนตรีโตฮาให้มีการเจรจาเพื่อลดหรือยกเลิกมาตรการภาษีและมาตรการที่ใช้ภาษีในสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน WTO ได้ให้ความสำคัญกับเรื่อง Climate Change เป็นอย่างมาก

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
สำนักยุทธศาสตร์การเจรจาการค้า

มกราคม ๒๕๕๕